

Regeringsfrågan

Skälen för en permanent samlingsregering — samregeringen som princip — har gång efter annan framlagts i denna tidning. Med statsverksamhetens utvidgning och den åtföljande tendensen till maktkoncentration hos regeringen följer att den reella demokrati som består inte i majoritetsstyre med 51 procent, utan i inflytande för alla politiska riktningar av betydelse, kan förverkligas endast om samarbetet fullföljes upp i statsledningen. Denna ordning, som med utomordentlig framgång tillämpas i Schweiz, medför tillika att de taktiska maktstriderna mellan partierna trängs i bakgrunden till förmån för den konkreta och sakliga debatten. Någon risk för att meningsbrytningarna skall vika för politisk stiltje följer, som det schweiziska exemplet visar, inte med denna styrelseform; tvärtom kan den större obundenhet gentemot partiledningarna som blir resultatet av regeringsfrågans avförande ur stridslinjen antas ge en friskare och friare diskussion. Med samregerandet bör folkomröstningen, som låter väljarna ta ställning till bestämda sakfrågor, ovillkorligen kombineras. Att en majoritet av folket önskar båda dessa stora reformer har vid upprepade opinionsundersökningar klarlagts.

Mot samregeringen har anförts att kommunisterna, som naturligtvis inte kan tänkas bli representerade i denna, skulle kunna utnyttja sin ställning som enda oppositionsparti för att nå vinster på de demokratiska riktningarnas bekostnad. Resonemanget är ytterst tvivelaktigt: i det permanenta samregerandets land, Schweiz, är kommunismen svag, och det missnöje som är ytterlighetspartiernas jordmån kan generellt väntas bli mindre då ingen

demokratisk grupp känner sig utestängd från inflytande. Särskilt underligt ter sig resonemanget då det förenas med krav på en centerregering med uteslutande av höger lika väl som av kommunister; från den givna utgångspunkten skulle ju ett dylikt regeringssystem leda till att mellanpartierna, från början omfattande nästan hela riksdagen, skulle decimeras till förmån för båda de partier som förslagsställarna anser speciellt farliga.

I sitt tal i Malmö i fredags har statsministern berört ämnet. Han konstaterar det självklara att regeringsunderlagets numerär inte är någon garanti för en regerings hållfasthet; en regering byggd på många partier och stor majoritet har ofta visat sig bräcklig. Men det är just därför, vilket statsministern synes förbise, som samregerandet bör upphöjas från en tillfällig utväg i ett krisläge till en erkänd och tveklöst följd princip för satsarbetet. Det väsentliga är inte att finna ett program för samarbete; det väsentliga är förståelsen för att denna samverkan är ett värde som vi inte kan undvara och att partierna därför i samverkan inom regeringen måste söka sig fram till lösning av frågorna. Om denna förståelse finns, faller också statsministerns andra argument, nämligen att samregerandet skall leda till stagnation, konservering av det bestående, genom att partierna drar åt olika håll. Har ingenting gjorts i våra kommuner med deras samregerande? Har ingenting gjorts i Schweiz, där samregeringen sedan åttonden är naturlig för alla? Samverkan leder till att man söker finna en lösning som är godtagbar för det stora flertalet, det är sant, be-

slut med en ytterligt knapp majoritet inom representationen och kanske utan majoritet bland folket blir mera sällsynta, men detta ter sig ur demokratisk synpunkt som en fördel. Vidare: i den mån vilja att nå en samförstånds lösning inte kan realiseras, blir det även under samregerandet möjligt att handla mot en minoritets önsningar — eventuellt med det röstande folket som skiljedomare. Endast om man i partierna ser representanter för oförsonligt kämpande klasser blir hr Erlanders tankegång riktig — och dess utgångspunkt verklighetsfrämmande.

Statsministern förklarade också att man "på borgerligt håll" saknade förståelse för vikten av att regeringen framginge ur en enhetlig riksdagsmajoritet; detta visades av glädjen över att socialdemokraternas förstakam-

marmandat minskades. Hr Erlander begär alltså att socialdemokraternas motståndare skall vara ledsna över att partiet går tillbaka; det är att driva spetsfundigheten väl långt. Lika bisarr är tanken "att man gläder sig åt att en opposition bestående av så olikartade element som de borgerliga och kommunisterna tillsammans skall kunna tvinga regeringspartiet till passivitet". Vad man gläder sig åt är helt enkelt att den socialistisk-kommunistiska majoritet som fällt utslaget i en rad viktiga frågor synes på väg att försvinna. Därmed tvingas regeringen att söka samverkan med demokratiska partier — i stället för att snegla åt den riktning som vid mera högtidliga tillfällen av partnern betecknas som en femte kolonn.

Hr Erlanders infall klarlägger hur svårt det är att med sakskäl motsätta sig en omläggning av vårt regeringssystem. De visar också att socialdemokraternas maktställning är det stora hindret för ett samregerande som skulle kunna innebära en förnyelse av den svenska demokratin.

Budskap från Ungern

Under förra året uppsade den ungerska regeringen det svensk-ungerska avtalet av år 1947 om utvandring av ungerska arbetare till Sverige. Redan dessförinnan hade ungerska agenter genom en blandning av löften och hotelser sökt förmå de i Sverige bosatta arbetarna att vända hem. De motbudande metoder som härvid användes belystes ingående i denna tidning; till slut fann utrikesdepartementet det nödvändigt att ingripa mot de gemena påtryckningar som utövades av de utsända kommunistagitorerna. Omkring 500 ungrare förmåddes emellertid att vända tillbaka. En del av dem har sedan på vanligt sätt avhört i radio; de har prisat välståndet och friheten i Ungern och talat om hur svårt de hade det i Sverige — ett särskilt vidrigt utslag av den folkdemokratiska dressyren. En mera trovärdig bild av ägget har givits av en ungersk

arbetarhustru som efter några månader i hemlandet lyckats återvända till Sverige (Dagens Nyheter den 5 januari). De hemvändande ungrarna har behandlats än sämre än sina landsmän. Deras vistelse i Sverige ansågs ha gjort dem politiskt opålitliga, och att de på befallning presterade lögnor om Sverige och Ungern i radio hjälpte dem inte. I Sverige inköpta möbler och förmödenheter fick inte visas — Sverige skulle ju framställas som ett kapitalistland med en arbetarklass i elände. I stället för de rikliga understöd som utlovats blev nöd, ofrihet och hårdhet den kommunistiska regimen väkomsthälsning. Till det elände som sålunda drabbat en mängd oskyldiga människor är svenska myndigheter såtillvida medansvariga som de alltför länge tolererade de ungerska agenternas återvärvningsarbete i vårt land.